

Week-Nieuwsbrief 4, 16 - 23 april 2020

Bericht van de redactie

Beste leden, vrienden en belangstellenden,

Een *tussenweek*, zo worden deze dagen genoemd, na de persconferentie van Mark Rutte gisteravond. Aan de ene kant: “houd vol”, en: “we snakken naar verandering”; aan de andere kant: “perspectief”, en: “de scholen in Denemarken gaan weer open”.

Er is dus licht aan het eind van de tunnel. We hopen dat deze Nieuwsbrief daaraan kan bijdragen. En.. blijf elkaar steunen, met telefoontjes, kaarten en bezoeken (wel op 1,5 m. afstand!)

De redactie

Nieuwe Paaskaars

En zo straalde het Paaslicht op Paasochtend in een nagenoeg lege ruimte.

In de hoop dat we het volgend jaar weer samen zullen vieren...

(met dank aan ds Antje van der Hoek)

Muziek van Hans Jacobi

Beste mensen,

We leven in een moeilijke tijd. Ik kan de gevolgen van de coronacrisis helaas niet

wegnemen, al wens ik iedereen veel sterkte.

Ik kan de Bach-liefhebbers onder de thuisblijvers, thuiswerkers en afstandhouders echter wel een klein pauzeconcert aanbieden.

De muziek is opgenomen in de Remonstrantse kerk in Den Haag. Dat is dus een van die kerken waar momenteel niemand komt, met een orgel dat door niemand gehoord wordt. Behalve, zo nu en dan, door mij. Als u op de volgende link klikt dan kunt u het concert beluisteren. [Klik hier](#)

Met vriendelijke groet,

Hans Jacobi

Online overdenken

Bij alle corona-ellende vormen de zondagse online kerkdiensten in meerdere opzichten soms een prachtig alternatief voor onze normale zondagse diensten.

Op palmzondag luisterden en zagen we ds Claartje Kruijff een korte en krachtige overdenking uitspreken vanuit haar kerk in Bussum.

We waren onder de indruk van haar warme en betrokken woorden aan allen die direct door het coronavirus zijn geraakt en voor hun leven vechtend in een IC-bed liggen. En aan hen die als arts of verpleegkundige even hard vechten voor behoud van dat leven. Aan de directe familie en vrienden die in onzekerheid moeten afwachten.

En, zeker niet in de laatste plaats, aan ons allen. En daarnaast waren we vooral ook onder de indruk van de vormgeving die ds Kruijff had gekozen voor deze dienst. Een sobere, maar prachtige overdenking, eigenlijk zonder veel liturgie. Een simpele zegenbede met slechts één eenvoudig handgebaar, een enkel eigentijds lied van Boudewijn de Groot en de Beatles ter ondersteuning, smaakvol eenvoudig gekleed zonder toga. En 'en passant' leerde ze heel eigentijds wat bidden is en hoe je dat effectief kunt doen. Wat bij dit alles vooral opviel was het ontbreken van de oude (eigenlijk zo verouderde) liturgierituelen. God werd door ds Kruijff niet met gezangen of gebeden aangesproken als een persoon. Zij toonde ons, in navolging van de apostel Paulus, dat God in wezen de oerkracht van het leven is, de alles omvattende LIEFDE, die ons ook door deze coronatijd zal geleiden.

Het zou prachtig zijn als ook gewone kerkdiensten die meer eigentijdse vormgeving zouden krijgen. Ook in onze eigen kerk 'Op de hoogte'. Dat zou een aantrekkelijker kerkbeleving

kunnen betekenen, vooral voor jongeren. Moge het zo zijn dat ds Claartje Kruijff, als remonstrants vernieuwingspredikant, ons een nieuwe weg gewezen heeft.

Geert Hamaker

Kerkdiensten komende weken:

De landelijke broederschap biedt kerkdiensten aan ter vervanging van de lokale kerkdiensten die afgelast zijn in verband met de coronacrisis. Deze zijn wekelijks vanaf zondag te bekijken op het [YouTube kanaal](#).

Zondag 19 april, **ds Lense Lijzen** vanuit Groningen

Zondag 26 april, **ds Jan Berkvens** vanuit Hoorn i.s.m. jongerengemeente Arminius.

Zondag 3 mei, **ds Reinhold Philipp** vanuit Den Haag

Collecte tweede kwartaal

De collecte is het tweede kwartaal bestemd voor Colorful Chances

Wij rekenen op uw gulle bijdrage voor dit mooie doel.

U kunt uw donatie overmaken naar de rekening: NL 93 INGB 0000 0063 97 van de kerk onder vermelding van: collecte Colorful Chances.

Onze hartelijke dank!

De diaconale commissie

Ons pastoraal team staat voor u klaar.

U kunt hen bereiken op:

Ds Antje van der Hoek: telefoon: 0252-211204,

e-mail: hoekpred.remodenhaag@gmail.com

Ds Reinhold Philipp Telefoon: 070-3878732,

e-mail: reinholdphilipp@freedom.nl

Jezus leeft en ik met Hem

Het zijn historische dagen: kerken zijn gesloten of alleen open voor stil gebed. Diensten en vieringen zijn of geheel afgelast of vinden alleen in zeer kleine kring plaats. Afgelopen zondag waren er vijf personen in de kerkzaal aanwezig (twee predikanten, de organist, twee kerkenraadsleden). Dan wordt de uitspraak van Jezus: 'Waar twee of drie in mijn naam bij elkaar zijn' ineens heel concreet. Maar ik weet (ook door de vele positieve reacties) dat velen via het meeluisteren met ons verbonden waren en het feest van Pasen met ons hebben meegevierd. We misten -zoals Madzy in haar welkom zei- het paasontbijt met ouders en kinderen, de vele mensen die elkaar goede, zalige of vrolijke Pasen toewensen. Persoonlijk miste ik ook het samen zingen. Het is in onze moderne geschiedenis nog nooit voorgekomen dat de lofzang in de kerk zo duidelijk werd onderbroken. Zelfs in oorlogstijden bleven diensten en vieringen doorgaan. Maar ik ben ervan overtuigd dat de lofzang niet geheel verstomt. 'Die dan, als onze beden zwijgen, als hier het daglicht onderduikt, weer nieuwe zangen op doet stijgen, ginds waar de nieuwe dag ontluikt.' Ik voel mij getroost door deze woorden van Jacqueline van der Waals uit het lied *De dag door uwe gunst ontvangen* (lied 248). Het is een prachtig lied met een mooie Engelse melodie en een bemoedigende tekst. Helaas zingen we het bijna nooit in een kerkdienst omdat het een avondlied is. Ik zou zeggen: zoek het in het liedboek en/of op Youtube op en zing het vanavond thuis alleen of samen.

Verder wil ik graag ook via deze weg mijn gedachten voor de paastijd met u delen. Velen hebben de overdenking (over Johannes 20:19-29) al gehoord. Hieronder staat een soort samenvatting. Wie de tekst van de hele preek ook op papier wil ontvangen kan zich melden bij Miriam of Margo op de administratie.

Aanraking speelt een belangrijke rol in het laatste hoofdstuk (hoofdstuk 21 is vrijwel zeker een latere toevoeging) van het Johannesevangelie. *Raak mij niet aan! Houd mij niet vast!*, zegt Jezus tegen Maria Magdalena. *Raak mij aan! Raak mijn wonden aan!*, zegt Jezus tegen Thomas.

(afbeelding: Caravaggio 1603)

Aanraken en vooral aangeraakt worden is een oerbehoefte van mensen. 'Tango, tangor, ergo sum.' (Ik raak aan. Ik word aangeraakt. Dus ik ben.), is een uitspraak van de Duitse filosoof Wilhelm Schmid, die veel publiceert over liefde, geluk en levenskunst. Het is een interessante variant op 'Cogito, ergo sum. Ik denk, dus ik ben.' Veel mensen zullen het niet erg vinden dat we afstand moeten houden. Maar de meeste mensen hebben in meer of mindere mate niet alleen de behoefte aan, maar zelfs een hunkering naar aanraking, naar fysiek contact: huidhonger. Door de thuisisolatie zijn veel mensen bijna 24 uur alleen. En niet alleen dat, zij worden ook niet aangeraakt.

Kom hier! Kom dichterbij! Voel met je vingers mijn wonden! Raak hen aan! In onze tijd van verplicht afstand houden en elkaar niet mogen aanraken, klinken de woorden van Jezus provocerend. Maar ik denk dat ze nooit letterlijk waren bedoeld. 'Gelukkig zij die niet zien en toch geloven!' Juist vanwege deze uitspraak gaat het de evangelist Johannes volgens mij juist niet om het echte aanraken. Als hij bijna een eeuw na Jezus' kruisdood en opstanding zijn goede boodschap schrijft, is Johannes er zich terdege van bewust dat het voor zijn lezers, voor ons niet mogelijk is om de wonden van Jezus aan te raken. Waar hij de gelovigen toe oproept, is het meevoelen van de wonden van Jezus, het meevoelen van zijn kwetsbaarheid. Voel mijn pijn met mij mee! Voel de pijn van gekwetste, gewonde mensen mee!

De opgestane Christus heeft nog steeds zijn wonden. In de visie van de Tsjechische theoloog Tomáš Halík moet Thomas leren zien dat de Opgestane niet ineens een volmaakt lichaam heeft, maar nog steeds een lichaam met wonden, een lichaam dat de littekens draagt van afwijzing en haat, een lichaam dat beschadigd is aan het leven. Kijk, lijkt Jezus te willen zeggen, de pijn -welke pijn dan ook- is niet zomaar weg, is niet zomaar vergeten. De wonden blijven zichtbaar.

De Engelse taal heeft een uitspraak: never trust someone without a limp. Vertrouw nooit iemand die niet mank loopt. Een groot probleem in onze tijd is onze gerichtheid op 'happiness', op geluk als belangrijkste waarde in het leven. We verleren om plaats in te ruimen voor de donkere kanten, voor verdriet, lijden en rouw. Een feelgood geloof houdt geen stand, is niet reality-proof. Wees op je hoede voor een geloof of een theologie van alleen Halleluja waarin het kruis en de wonden zijn weggemoffeld. Jezus geeft Thomas een

aansporing mee: wees niet ongelovig, maar gelovig. Jezus heeft het niet over de inhoud van Thomas' geloof, maar over geloven als een houding, een manier van in het leven staan. Je kunt heel orthodox zijn in je opvattingen, recht in de leer en toch leven zonder vertrouwen. En andersom kun je heel wat onbeantwoorde vragen hebben en toch met al je scepsis en talloze tegenwerpingen, inclusief alle vragen en ook inclusief alle wonden, je steeds opnieuw toevertrouwen aan God.

Heb het leven lief en wees niet bang, zong de onlangs overleden chansonnière Liesbeth List in een van haar prachtige liederen. Een van mijn favoriete paasliederen is: *Jezus leeft en ik met Hem!* (lied 641). Een combinatie van beide liederen is voor mij een mooie gedachte voor de paastijd: Heb het leven lief (met al zijn wonden en littekens) en wees niet bang, want Jezus leeft en met hem ook ik, ook wij.

Reinhold Philipp

Vogels, vissen

Zet de radio uit. Je hoort niets nieuws. De stilte wacht geduldig af.

Vouw de krant dicht. Hij was oud voordat hij werd gedrukt.

Zoek niet, deel niet, duim niet tot je vierkant ziet.

Zet eindelijk het scherm op zwart.

Ik ben net zo bang als jij, net zo bezorgd voor iedereen die ik niet missen kan. Ik had ook gespaard voor andere dingen: verre reizen, eerste hulp bij een gebroken hart, een auto die wat vaker start.

Maar: in Wuhan hoor je vogels zingen.

Boven China was de lucht nog nooit zo blauw.

In Venetië zien ze vissen in het helderste water sinds tijden.

De kunst van leven was altijd dezelfde: ongevraagd komen, ongewild gaan, intussen doen wat je het liefste doet, vrede sluiten met je lot.

Sluit de voordeur. Zet de tuindeur open, voel de zon op je gezicht.
Denk voor je uit wat niemand hardop durft te zeggen:
wij zijn een virus dat een virus heeft gekregen.

Ingmar Heytze (1970)

(met dank aan ds E.L. de Bijll Nachenius)

Manna voor onderweg 2

In stilte onderscheiden

Om werkelijk tot jezelf – en dus tot God – te komen, kun je beter heiligenlevens lezen dan ridderromans. Dat concludeerde Ignatius van Loyola toen hij in 1521 langdurig het bed moest houden.

Want bij het beleg van het fort van Pamplona was hij aan beide benen zwaar gewond geraakt. In die noodgedwongen rust merkte hij hoe verschillend de effecten waren van het lezen van die twee soorten boeken: de heiligenlevens werkten verheffend én verdiepend, rustgevend en bemoedigend, en verhelderden zijn kijk op zijn levenspad. Dat vermogen tot het 'onderscheiden der geesten' werd later het kernpunt van de door hem opgerichte Jezuïetenorde.

Na zijn herstel nam hij, gelouterd én geïnspireerd, afscheid van het ridderbestaan waar hij jaren aan had deelgenomen. Hij wilde de stilte, de contemplatieve en meditatieve stilte bij zich houden, als noodzakelijke voedingsbodem voor het complete leven. Maar de stilte van een klooster – laat staan de woestijn – paste niet bij de uitdaging en opdracht die hij voor zich zag: via het onderwijs uitdragen wat hij geleerd en ervaren had: 'aan den lijve' de 'onderscheiding der geesten' ervaren. Als innerlijk kompas in het dagelijkse leven. En als antenne voor het Hogere kompas. Dat je de weg wijst op jÓuw levenspad. Talloze Jezuïetencolleges vloeiden daar uiteindelijk uit voort.

Ook zette hij een systeem op van geestelijke begeleiding, dat nog steeds bestaat, ook voor niet-katholieken (en in vele varianten, zoals te lezen is het april-nr van AdRem).

Klankborden voor onderweg, óók buiten het klooster en de woestijn. Want het is niet altijd zo gemakkelijk om de verschillende geesten, je innerlijke roerselen, goed te onderscheiden. Het begint met – met regelmaat - stil zitten en goed opletten.

En vervolgens verwoorden. Om die regelmaat vast te houden en je ervaringen te duiden, kun je bijna niet buiten een begeleider. Niet dat die bij jou naar binnen kan kijken. Maar hij of zij kan helpen duiden, vragen, spiegelen en dus vooral: helpen onderscheiden: wat is voor mij verdiepend en levens bevorderend, wat is slechts afleiding. Als herbergen

onderweg, op onze zwerftocht door het leven. Ieder op zijn of haar geheel eigen pad. Op gehoorsafstand van anderen. En in het vertrouwen en zo nu en dan de ervaring dat ook de Onzichtbare heel dicht in de buurt is.

In deze tijd kunnen we - buiten de zorgsector - niet meer zo dicht bij elkaar komen als de Barmhartige Samaritaan en het slachtoffer dat hij langs de weg van Jeruzalem naar Jericho aantrof. Maar gehoorsafstand is voor geestelijke ontmoeting en begeleiding voldoende. Of je nu begeleidt of begeleid wordt. Of beiden tegelijk. Als je maar goed luistert. Niet alleen naar de ander, ook naar jezelf. Stille helpt daarbij. Vooral wanneer we ook elkaar daarbij helpen.

Bram Rutgers van der Loeff

Coronababbel vanuit Remo-bubbel-update 14 april

Wat wij gaan missen, is het symposium op 9 mei a.s. over 'Geloven en lezen' (p. 31

jaarprogramma). „Ik kijk niet naar de Bijbel, maar de Bijbel kijkt naar mij. Niet ik lees de tekst, maar de tekst leest mij.” Laat je door de verhalen veranderen...!

Deze week kunnen we dat doen... En schep daarbij je eigen rituelen. Rituelen vergroten de solidariteit.

Toen ik bevriend was met wijlen Pim Romeijn, zaten hij en ik altijd achterin de kerk. Dat wilde ik graag, omdat ik 50 jaar geleden daar altijd met de dames Mets en Mojet zat. Bij het begin en het eind van de dienst, als iedereen ging staan, deed ik de beensteunen van mijn rolstoel extra naar beneden, gewoon om 'mee te doen' en om saamhorigheid te creëren...Kinderlijk, maar wel effectief voor de beleving!

Margreet Jonkers

Dit artikel is geplaatst op verzoek van
Johan Goud

DENKVAKANTIE in Zuid- Frankrijk, 17-22 augustus 2020

LIEFDE, GEWELD en MYSTIEK – N.A.V. HET WERK VAN OEK DE JONG (Johan Goud, Jaap Goedegebuure, Oek de Jong)

Na twee eerdere, zeer geslaagde denkvakanties vindt in de derde week van augustus 2020 de derde cursusweek plaats, in het Zuidfranse plaatsje St. Etienne des Sorts, niet ver van de steden Avignon en Orange, in het voor dit doel bij uitstek geschikte Centre Erasme (zie www.centre-erasme).

Thema van dit jaar: 'Liefde, geweld en mystiek - n.a.v. de romans en essays van Oek de Jong'. We lezen teksten van hemzelf en anderen, over liefde, geweld en mystiek. Ook worden enkele bij deze thema's passende films vertoond. Heel bijzonder is, dat *Oek de Jong* gedurende een dag in ons midden is om op vragen te antwoorden. Bovendien is er ruim gelegenheid om uit te rusten, met elkaar te praten, heerlijk te eten en te drinken. De docenten zijn dezelfde als in de voorafgaande jaren: *Johan Goud* (die hoogleraar 'theologische esthetica' en remonstrants predikant was) en *Jaap Goedegebuure* (emeritus-hoogleraar Nederlandse literatuur, literair recensent). De groep bestaat uit maximaal 21 deelnemers.

Kosten (vol pension, incl. maaltijden): € 335,--. De aanmelding staat in eerste instantie (tot 10 april) open voor leden/vrienden/belangstellenden van remonstranten Den Haag. Aanmelding bij Pieter Jöbsis (pieter.jobsis@gmail.com) en bij Johan Goud (jgoud01@kpnmail.nl).